

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 18. avgusta 1893.

Politiški oddelek.

Dvojezični napisi ulic.

Kakor je znano, je bil ljubljanski mestni zbor sklenil, da se napravijo jedino slovenski napisi ulic, da se tako svetu pokaže slovenski značaj bele Ljubljane. Kranjska deželna vlada pa je dotični sklep razveljavila, češ, da se je ž njim rušil člen 19. o občnih pravicah državljanov, po katerem so v javnem življenji vsi deželni jeziki enakopravni.

Celjski Slovenci so pa misleč, da zanje velja ravno isto, kakor za ljubljanske Nemce, vložili na mestni zbor prošnjo, da se napravijo v Celji tudi slovenski napisi. Mestni zbor je to prošnjo lepo vrgel pod klop in gospodje v Gradci so pa razsodili, da o tem ima odločevati jedino celjski mestni zbor, da torej proti njegovemu ukrepu ni nobene pritožbe.

Tukaj smo torej imeli dve povsem različni razsodbi. V Ljubljani spadajo napisi ulic v javno življenje in zanje velja člen 19. v Celji je pa to čisto svoja občinska stvar, o kateri lahko mestni očetje ukrenejo, kar koli se jim zdi.

Te dni je pa v Pragi namestništvo ukazalo odpraviti table z jedino češkimi napisi ulic sklicevajoč se mej drugim tudi na člen 19. osnovnih zakonov. Proti tej prepovedi se je mestni zastop sklenil pritožiti. Dotičnih tabel pa ni odpravil, temveč hoče počakati, da jih da odpraviti namestništvo.

Odredba češkega namestništva je pa dala povod velikemu gibanju. Češke manjšine po nemških mestih so se jele gibati in zahtevati, da se napravijo dvojezični napisi, ker člen 19. velja za vso državo, ne pa jedino za Ljubljano in Prago. Čehi v Duhcovu so se obrnili kar brzojavno do namestništva, zahtevajoč, da odredi, da se v Duhcovu napravijo tudi češki napisi. Pa ne le na Češkem, temveč tudi na Dunaji so se Čehi oglasili, da se morajo ulicam dati tudi češka imena. To zahtevanje

je povsem pravilno, kajti ustava veljati mora za vso našo državo.

Vlada je torej s svojo odločbo vzbudila jako jej nepovoljno gibanje, ki se ne bode tako hitro pleglo. Čehi so vztrajnejši nego mi Slovenci in se ne bodo dali kar tako vgnati v kozji rog. Dobro bi bilo, da se sedaj oglašajo tudi Slovenci v vseh dvojezičnih mestih in vzajemno s Čehi postopajo v tej stvari.

Namestništvo v Pragi je menda že vedelo, da se začno gibanja za dvojzječne napise po vsej deželi, in se zatorej v svoji naredbi sklicuje tudi na to, da je Praga glavno mesto češko kraljevine in da so češki Nemci s tem, da so v Pragi dolgo let bili nemški napisi, nekako priposedovali pravico do dvojezičnih napisov. Ta dva argumenta sta pa jednako čudna. Namestništvo je samo čutilo, da ne držita in je zatorej se sklicevalo tudi na člen 19. Jedino ta člen je zakonita podlaga vladni naredbi, drugo so pa le mnenje namestništva, ki pa nima nobene obvezne veljave. Člen 19. pa ne dela nobene razlike mej glavnimi in drugimi mesti, temveč govori o pravicah deželnih jezikov v javnem življenji. Če torej ulični napisi spadajo v zmislu tega člena v javno življenje, morajo biti dvojezični, naj je potem glavno mesto ali pa zadnji trg, če le ulične napise ima. Sicer je pa ta argumentacija tudi v nekem drugem oziru šepava. Zakaj pa vlada, ko je šlo za ulične napise v Brnu, ni vedela, da je glavno mesto dvojezične kraljevine? Celovec je glavno mesto dvojezične Koroške, Gorica glavno mesto dvojezične goriške grofije, ravno tako je gotovo tudi Trst glavno mesto, ali zakaj pa vlada ni v teh mestih preskrbela za dvojezične napise? Ravno tako bi v Opavi zastoj iskali čeških napisov ulic. Vidi se torej, da je vsa ta stvar bila le vladi dober izgovor, družega pa nič. Da se res drži tega načela, bi bila že davno morala skrbeti, da se napravijo dvojezični napisi v glavnih mestih.

Po tem načelu bi pa Dunaj moral imeti napise ulic v vseh jezikih dežel zastopanih v državnem zboru. Dunaj je glavno mesto mnogojezične države, ravno tako kakor je Praga glavno mesto dvojezične kronovine. Iz tega je

pač vidno, da se se ta vladni argument ne more zmagovati niti resnim, ker se ga vlada sama ne drži.

Jako osoden je pa drugi argument, ki govori o priposedovanih pravicah. Ta argument nam dokazuje, da je vlada že popolnoma se postavila na stališče nemške stranke. Tudi ta argument ni utemeljen v 19. členu osnovnih zakonov, ki glede na jezikovne pravice ne pozna nobenih že pridobljenih pravic. V nasprotju je pa tudi že z razsodbami državnega sodišča, katero je v nekaterih slučajih že razsodilo, da se ima v šolah rabiti drugi učni jezik, kakor se je poprej rabil dolgo vrsto let. Sploh bi bila vsa ustava nezmisel, ko bi gledali na take priposedovane pravice, vsaj bi se niti izvajati ne dala. V navadnem življenju se pač govori o priposedovanih pravicah, ali to se opira na to, da jih državljski zakonik priznava, ustava pa tistih pravic ne pozna in se zato ne more zahtevati, da bi morali našim Nemcem na ljubo gledati nemške ulične napise.

Mi Slovani se moramo z vso odločnostjo upirati takemu tolmačenju. To je eden najnevarnejših argumentov, ki se uporablja proti nam. To je tista narodna posest, na katero se sklicujejo tako radi koroški ali pa štajarski Nemci proti nam. Če bomo pustili, da se bode v jezikovnih stvareh govorilo o priposedovanih pravicah, potem bodo vedno Nemci nam s tem argumentom delali vse mogoče ovire. Kjer bomo zahtevali enakopravnosti v šoli ali uradu, reklo se nam bode, da so Nemci priposedovali pravico do nemškega uradovanja, do nemške šole. Takih priposedovanih pravic pa imajo Nemci brez števila, ker so stoletja imeli neke predprave v naši državi.

Ker se pa avstrijski Slovenci ne mislimo in tudi ne moremo zadovoljiti s tem, kar že imamo, temveč se hočemo poganjati za popolno narodno enakopravnost v šoli, uradih in javnem življenju, tudi ne moremo v tem oziru priznati nobenih priposedovanih pravic. Po našem mnenju je krivica krivica naj se je trpela še toliko stoletij. Taka krivica so vse tiste nemške predprave, katerih se še dandanes tako drže. Taaffejeva vlada nikdar ni bila posebno prijazna Slovanom. Če tudi ne tako očitno, kakor prejšnja, vendar je povsod skrbno varovala predprave nemštva. Lani se je bila z levičarji sporazumela o nekakem programu, v katerem se tudi govori o varstvu narodne posesti in sedaj se pa govori v odločbi praškega namestništva o priposedovanih nemških pravicah. Tukaj je stvar, proti kateri se moramo mi Slovani vzajemno braniti. Poprej ne smemo jenjati, da vlada popusti tisto domišljeno narodno posest, tisto domišljeno priposedanje pravic. V narodnem oziru ne smemo pripustiti veljati nobenim drugim načelom, kakor načelom ustave. Zastran uličnih napisov se pa hočemo tudi trdno tega držati, da se imajo povsod uravnati v zmislu narodne enakopravnosti, ali naj se pa stvar prepusti občinam, da jo uredijo po svoji volji. Jednako ravnilo pa mora veljati povsod. Mi ne zahtevamo nobene prednosti, pa tudi nemščini ne čemo prepustiti nobene prednosti, ker to bi se reklo priznavati jo nekako za državni jezik in nekako priznavati nemško prvenstvo, ki pa ni nikakor opravičeno v naši

državi. Vsi nosimo jednaka bremena, zato je pa tudi nam vsem gredo jednake pravice. Sicer se pa Slovenci v Ljubljani dvojezičnih napisov ne bomo branili, ako jih bomo videli v Celovcu, Gorici in Trstu; ako pa vlada ne bode gledala, da se nam v teh mestih prizna enakopravnost, pa tudi od nas ne more zahtevati, da bi morali našim Nemcem na ljubo gledati nemške ulične napise.

Politični pregled.

Štirinajstletnica vlade grofa Taaffeja. — Te dni je minolo 14 let, kar je grof Taaffe prevzel ministersko predsedništvo. Od ministrov, ki so bili v prvem njegovem ministertvu, ministruje sedaj še jedino poljedelski minister grof Falkenhayn, vsi drugi ministri so se že zamenjali. To menjanje oseb je pa bilo v zvezi tudi z menjanjem vladne politike. Koliko se je vlada oddaljila že od tiste svoje politike, katere se je držala, ko je finančni minister zatrjeval, da se vlada hoče opirati na desnico. Sprva je vlada bila narodno enakopravnost in deželno avtonomijo zapisala na svoj program. Koliko je še dandanes ostalo od tega programa. Kako je z narodno enakopravnostjo, pouči nas hitro pogled na Koroško, v Trst ali Istro. Vlada se pa ravno tako centralistično, kakor se je pod Auerspergovo vlado. Iz vladnih glasil posnemamo, da grof Taaffe nikakor še ne misli odstopiti. Tudi se ne bode trudil s sestavo nove trdne večine. Vladal bode z večino od dne do dne. Sedaj bode skušal pritegniti to stranko, sedaj ono na svojo stran.

Ulični napisi v Brnu. — Nemci se z vso silo branijo, da bi ne bilo v Brnu treba napraviti dvojezičnih napisov po ulicah. Izgovarjajo se s tem, da v Brnu sploh ni nobenih napisov od občine. Tablice na hišah, ki so seveda jedino nemške in je na njih naznačeno ime ulice in hišna številka, so lastnina dotičnih gospodarjev. Nekatero ulico imajo pač napise, katere je pa napravilo strelsko društvo, ko je bil prišel cesar v Brno. Ti napisi so napravljeni z občinsko pomočjo, kajti občina je strelskemu društvu dala primerno podporo, da jih je napravilo. Nemci pa vendar trdijo, da so ti napisi zasebna last strelskega društva. Ravno tako, kakor je to društvo, tudi lahko kako češko društvo napravi češke napise. Mestna oblast se ne bode branila, če bodo pustili nemški hišni posestniki, ki seveda lahko zasebniku zabranijo na njih hišah delati kakeršne koli napise. Vlada po mnenju brnskih Nemcev tudi ne more siliti mesta, da napravi napise ulic. Iz tega se vidi, da je do tega še precej dolga pot, predno glavno mesto Brno dobi dvojezične napise ulic, po večini češke dežele.

Bosna in Hercegovina. — Grof Kallay potuje po Bosni in Hercegovini in ogleduje deželo. Pomenljivo je pa to, da ga spremljata ogerski poljedelski minister in pa hrvaški ban. Posebno lepo so jih vsprejeli v Sarajevu, kjer jim je načelnik deželne vlade general baron Appel priredil lep banket, pri katerem je bilo več napitnic. Ogledali so si tudi že Mostar. Bosenski vladni list „Bosnische Post“ posebno pristržno pozdravlja došle goste iz pokrajin, ki so po naravi in zgodovini tesno zvezane z Bosno. Oger je pripravil okupacijo Bosne in zopet Oger je to deželo tako lepo uredil. Iz vsega tega sklepamo, da je to potovanje v nekaki zvezi z bodočim urejenjem razmer v Bosni in Hercegovini. Morda mislijo ti dve deželi priklopiti Hrvaški ali pa Ogerski. Prvo bi bilo želeto, če tudi se hrvaška deželna avtonomija še ne razširi. Močnejša Hrvaška bi že sama na sebi bila močno protivesje proti madjarskemu vplivu, če bi se Hrvatje in Srbi mej seboj preveč ne ravsali in kavsali.

Zagrebski mestni zbor. — V Zagrebu se opozicija ne udeležuje sej mestnega zastopa, ker župan neče dopustiti